

Наталія Шипка

НАЦІОНАЛЬНІ МЕНШИНИ ЯК СУБ'ЄКТИ ЕТНОПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИН У ДЕРЖАВОТВОРЧИХ ПРОЦЕСАХ В УКРАЇНІ КІНЦЯ ХХ ст. – ПОЧАТКУ ХХІ ст.

© Шипка Н., 2006

Досліджені національні меншини в Україні як суб'єкти етнополітичних відносин. На основі порівняльного аналізу законодавства країн Європейського Союзу і України показано рівень відповідності українського законодавства щодо національних меншин європейським стандартам.

The article analyses the national of Ukraine minorities as subject of ethnopolitic relations. An attempt to compare state legislations of European Union and Ukraine. At the same time special attention is concentrated on the conformity level ukrainian legislation concerning to the national minorities to europian standards.

Актуальність та постановка проблеми. Становлення національної правової держави та її громадянського суспільства потребує перманентного дослідження етнонаціональної складової під час державотворення. Етнополітичний розвиток незалежної України, ратифікація нею Рамкової конвенції про захист національних меншин, приєднання до Європейської хартії регіональних мов або мов меншин та інших міжнародно-правових документів зумовили потребу в перегляді українського законодавства у сфері національних меншин та етнополітики загалом. Розроблення етнополітичної концепції, її ефективне впровадження неможливе без чіткого визначення суб'єктів українського суспільства, на яких вона власне й спрямована. Визначаючи такі суб'єкти, необхідно насамперед зважати на їх місце і роль у реальному політичному, етнічному та культурному житті України. Адже правовий статус суб'єктів громадянського суспільства лежить більше в політичній та правовій площині, ніж у науковій. Тому потрібно враховувати різні виміри самоідентифікації етнічних спільнот і, враховуючи це, давати їм визначення.

Стан опрацювання проблеми. Питання національних меншин активно досліджується вченими ще з початку ХХ ст. Особливий вклад у вивчення цього питання зробили зарубіжні дослідники: етносоціолог, професор Йельського університету Е. Сміт [12], німецький соціолог Ф. Геккманн [1], котрі розглядають питання виникнення і сутності нації, етносу, ролі етнічності та етнічної ідентифікації у цих процесах. Вітчизняні науковці-етнополітологи, такі як І. Варзар [10], В.Євтух [5, 10], Л. Шкляр [10], М. Шульга [14] детально висвітлюють природу феномену національної меншини, визначають різновиди меншин, аналізують взаємовідносини держави та етнічних груп. Незважаючи на певні напрацювання як зарубіжних, так і вітчизняних науковців у дослідженні національних меншин, ця проблематика ще потребує подальшого вивчення.

З огляду на актуальність та недостатню вивченість проблеми автор поставив за мету: 1) дослідити природу феномену “національна меншина” на сучасному етапі державотворення в Україні; 2) виділити основні критерії, які впливають на визначення його основних характеристик.

Об'єктом дослідження є етнополітичний процес в Україні. **Предметом** дослідження є національні меншини як суб'єкт етнополітики в період становлення незалежної Української держави.

Виклад основного матеріалу. Дослідження етнонаціональної структури українського суспільства передбачає насамперед визначення змісту її базових категорій. Йдеться передусім про категорії “національна меншина”, “етнічна меншина”, “етнічна група”, “етнічна спільнота”, “етнонаціональна група”. Як правило цими поняттями оперують у своїх працях науковці, визначаючи різні категорії населення, яке зараховують до національних меншин. Необхідно відзначити, що ці меншини не однорідні, існує багато тлумачень та підходів щодо їх визначення. Кожна окрема держава, враховуючи власні історичні та політичні реалії, дає свої дефініції суб'єктам етнонаціональної політики, виробляє власний підхід до реалізації їх прав. Відсутня єдність щодо наповнення змісту етнополітичних термінів і серед вітчизняних учених. Загалом учені намагаються узагальнити типологічні параметри поняття “національна меншина”.

Найбільш поширена та найвдаліша дефініція поняття “національна меншина” на сьогодні належить члену Підкомісії з прав людини ООН Ф. Капоторті. Він вважає, що національною меншиною є: “Група населення, яка відрізняється від основної групи населення своїм етнічним походженням, чи то своєю національністю, чи то своєю мовою, чи то своєю релігією; за своєю кількістю поступається основній групі населення; не займає домінуючої позиції в країні; демонструє бажання зберегти свою самобутність і свою культуру, традиції, релігію чи мову; не складається з недавніх емігрантів або біженців; має глибоке коріння в країні проживання (як правило, громадяни цієї країни)” [15, с. 96].

Визначення „національної меншини”, загалом, базуються на суб’єктивних та об’єктивних критеріях: 1) до об’єктивних, очевидно, варто зарахувати: чисельну меншість, термін проживання на території держави та громадянство, стійкі етнічні характеристики (етнічні, релігійні, мовні, культурні риси, консолідованість меншини), недомінуюче положення, відсутність власної державності на території проживання; 2) до суб’єктивних – прагматичне бажання зберегти статус-кво. До цього часу в Україні існувала думка, що “національна меншина” це – “окремі групи населення в державі, мовно і культурно відмінні від панівної нації, які мають власне минуле та прагнуть до самобутнього існування як національної спільноти” [3, с. 1738].

В українській науковій літературі дедалі частіше спостерігається ототожнення, заміна поняття “національна меншина” на термін “етнічна меншина” чи “етнічна спільнота”. Пояснюється це становленням в Україні нового наукового напрямку – етнодержавознавства, толерантним ставленням до представників усіх національностей та постановкою таких цілей і завдань у державній етнонаціональній політиці, які дають змогу титульному етносу бути об’єктом державної етнонаціональної політики.

Український дослідник В. Євнух, зокрема, характеризує поняття “національна меншина” за кількома критеріями:

– умовою реалізації етнічної меншини як цілісної структури є її взаємодія з іншими етнічними групами населення країни проживання, під час якої наповнюється змістом формула “ми-вони”;

– етнічна меншина – це чітко визначений статус у відносинах, які складаються в поліетнічному суспільстві, де базовою є формула “більшість-меншість”;

– етнічна меншина є своєрідним різновидом спільноти людей, яка ґрунтується на їхньому соціальному походженні, має спільні мовно-культурні характеристики, психологічні орієнтації та усвідомлення належності до цієї спільноти;

– межі терміну “етнічна меншина” визначаються його співвідношенням із терміном “етнічна група» та “національна група” [5, с. 27].

Отже, вчений вважає, що “національна меншина” є різновидом “етнічної”, з чітко окресленим статусом в поліетнічній державі та особливих адміністративних стосунках з нею, а значить, чіткими політичними цілями. Головною ознакою “етнічної меншини”, зазначає В. Євнух, є здатність до самовідтворення. Власне самовідтворення виявляється у передаванні наступним поколінням етнічної свідомості, самоідентифікації, збереження кількісного складу групи впродовж тривалого часу та наявності етнічних інституцій, які є посередниками між меншиною та суспільством загалом (національно-культурні товариства, засоби масової інформації, система освіти). На цій основі виокремлюються такі визначальні характеристики, які відтворюють сутність феномена етнічної (національної) меншини: спільні стійкі етнічні ознаки; перебування у конкретній суверенній державі за наявності власної історичної батьківщини; взаємодія з іншими етнічними групами країни проживання за принципом “ми-вони”; наявність чітко визначеного статусу стосовно більшості населення; наявність власної функції у структурі поліетнічного суспільства [5, с. 31, 34, 35].

Німецький соціолог Ф. Геккманн зазначає, що етнічна меншина – це етнічна група, яка в системі етнічного розширення піддається дискримінації, пригнічується та обділяється. Однак це твердження є досить суперечливим, адже становище етнічної меншини залежить від політики держави стосовно етнічних груп, від дотримання нею міжнародних зобов’язань та від реальних суспільно-політичних відносин у країні. Тому Ф. Геккманн поділяє етнічні меншини за статусом, за різними соціально-структурними позиціями в суспільстві та політичній орієнтації на такі типи:

– національні та регіональні (як наслідок створення сучасної національної держави);

– іммігрантські меншини (як наслідок широкомасштабної індустріалізації);

– народи-меншини та нові національні меншини (як наслідок колоніалізму).

В методологічному контексті важливого значення набуває поняття “етнічна група”. Узагальнюючи відомі концепції етнічних груп, Ф. Геккманн виділяє такі критерії, що детермінують етнічну групу:

– спільне походження та усвідомлення спільності, що характеризуються спільною історією та культурою;

– колективне сприйняття себе як етнічної групи, яке базується на самосвідомості групи та на сприйнятті її виокремленості іншими групами.

Етнічні групи зв'язані між собою загальними структурами та системами відносин [1, с. 37]. Ф. Геккманн вважає, що під терміном “етнічна група” потрібно розуміти соціокультурні спільноти, які мають державність, являють собою етнічні колективи, що складаються з представників одного народу або частин народів.

Вітчизняний дослідник М. Шульга зазначає, що “головна відмінність між поняттями етнічної (національної) меншості й етнічної групи полягає в наявності чи відсутності власної держави або батьківщини поза межами їхнього теперішнього постійного проживання” [14, с. 25]. Відомий український дослідник І. Варзар наголошує, що “етнічна меншість” є фізичним масивом людей, “не місцевого” етнічного статусу, котра мешкає (тимчасово перебуває) в сучасному для себе етносередовищі. У справі визначення етнічної групи обсяг етномаси людей великої ролі не відіграє, головне тут – історіологічне місце цього етнофеномена в контексті суто певної етнополітичної площини [10, 33].

Очевидно, що в основі етнічної групи лежить її етнічність. Досліджуючи це питання, професор Йельського університету, етносоціолог Е. Сміт виділяє етнічну групу як “тип культурної спільноти, що надає великої ваги міфів про походження та історичній пам'яті і вирізняється однією або кількома культурними особливостями: релігією, звичаями, мовою, інституціями”. Такі спільноти, на думку американського вченого, “історичні” в двох розуміннях: по-перше, історична пам'ять доконечна для їх подальшого існування, по-друге, кожна з етнічних груп є продуктом певних історичних сил і, отже, може зазнавати історичних змін та розпаду.

За Е. Смітом існують шість головних атрибутів етнічної спільноти:

- 1) групова власна назва;
- 2) міф про спільних предків;
- 3) спільна історична пам'ять;
- 4) один або більше диференційних елементів спільної культури;
- 5) зв'язок із конкретним „рідним краєм”;
- 6) почуття солідарності у значної частини населення.

Етнічним атрибутам, як бачимо, притаманне не лише культурне та історичне наповнення, але й їхні сильні суб'єктивні компоненти. При етнічній ідентифікації вагомим є вигадане походження і вигадані предки, зв'язок між родиною та нацією присутній в націоналістичній міфології, і свідчить про вирішальне значення цього атрибута етнічної належності [10, с. 21]. Етнічна група, зазвичай, проживає компактно, створюючи мовну, культурну, релігійну, територіальну цілісність. У поліетнічному суспільстві етнічна група є частиною нації і не має своєї державності. Однак вона може утворювати культурно-національну або територіально-національну автономію, прагнучи якомога повніше задовільнити свої культурні та політичні потреби, інтереси, реалізувати свій енергетичний потенціал [10, с. 33].

У суспільній та політичній лексиці поняття “етнічна спільнота” та «етнічна група» часто ототожнюються. Український науковець А. Шевченко визначає “етнічну спільноту” як культурне утворення, яке склалося історично й усвідомлює себе як окреме ціле [10, 43]. Такій культурній спільноті притаманні самосвідомість, значна історична стійкість, динамічне пристосування до змінних етнічних та етнокультурних процесів середовища.

“Етнонаціональна група” – це ще одне поняття, яке використовують у зарубіжній науковій літературі, а особливо в документах міжнародних організацій, як синонім до терміну “національна меншина”.

Серед європейських держав одним із найвдаліших законодавств щодо захисту прав національних меншин вважається законодавство Угорщини. Так, ще Конституція Угорщини, прийнята у 1989 році, проголосила право меншин на збереження власної культури, мови та релігії. У 1993 році відбулося ухвалення окремого Закону “Про права національних меншин та етнічних меншин”, яким регулювалося забезпечення культурної автономії національних та етнічних меншин і визначалось саме поняття національна меншина як національна або етнічна група, яка протягом хоча б ста років проживає на території країни, становить меншість за чисельністю щодо всього населення, члени якої є громадянами Угорщини, котрі відрізняються від іншої частини населення своєю мовою, культурою, традиціями, та проявляють почуття спільності, метою якого є збереження своїх цінностей, а також втілення та захист інтересів своїх історично сформованих спільнот [13, с. 32].

У практиці українського законодавства вперше поняття “національна меншина” було використано в законі “Про національні меншини в Україні” від 25 червня 1992 р., раніше воно зустрічалось лише на рівні термінології. Національні меншини, У статті 3 цього закону, національні меншини визначені як “групи громадян, які не є українцями за національністю, виявляють почуття національного самоусвідомлення і спільності між собою” [7]. Ця дефініція не містить жодного чіткого критерію, за яким представників того чи іншого етносу України можна було б зарахувати до національних меншин. Вона не визначає ні часових критеріїв перебування на цій території, ані певної кількісної характеристики, ні становища в суспільно-

політичному житті, ні наявності власної історичної батьківщини тощо. Це, своєю чергою, робить саме поняття “національна меншина” занадто розпливчастим для його правового застосування й закладає можливість того, щоб надавати відповідний статус будь-якій особі чи групі осіб, котрі отримали громадянство України. Визначення цього поняття знаходимо також і в міжнародно-правових документах, а саме в договорі про відносини добросусідства і співробітництва між Україною та Румунією, так, частина 2, п. 2, статті 13 договору дає визначення румунської меншини в Україні, в якій зазначається, що до меншини потрібно зарахувати “громадян України, незалежно від регіонів, де вони проживають, і які відповідно до їх вільного вибору належать цій меншині, зважаючи на етнічне походження, мову, культуру чи релігію” [2, 4].

Такий підхід цілком відповідає міжнародним правовим нормам. До базових загальноєвропейських документів у сфері захисту прав меншин належить Рамкова Конвенція про захист прав національних меншин, яку Україна ратифікувала після вступу до Ради Європи в грудні 1997 року. Власне у цій конвенції немає визначення поняття “національна меншина”. Там йдеться лише про захист осіб, котрі належать до національних меншин, можуть здійснювати свої права одноосібно або разом з іншими. Конвенція та пояснювальна доповідь зазначають також, що “плюралістичне та справді демократичне суспільство має не тільки поважати етнічну, мовну та релігійну самобутність кожної особи, яка належить до національної меншини, а й створювати відповідні умови для виявлення, збереження та розвитку цієї самобутності” [9, 11, с. 309–317].

Важливим міжнародним документом, що став частиною українського законодавства, є Європейська хартія регіональних мов або мов меншин, яку Україна підписала у Страсбурзі в травні 1996 року. Європейська Хартія дає визначення терміна “регіональна мова або мови меншин”. Це мови, які: традиційно використовуються в межах певної території держави громадянами цієї держави, що складають групу, яка за чисельністю менша від решти населення цієї держави; відрізняються від офіційної мови (мов) цієї держави; термін не включає діалекти офіційної мови (мов) держави або мови мігрантів.

Верховна Рада, адаптуючи цей документ до українського законодавства, постановила, що положення Хартії застосовують до мов таких національних меншин: білоруської, болгарської, гагаузької, грецької, єврейської, кримськотатарської, молдавської, німецької, польської, російської, румунської, словацької та угорської [8, 4, с. 318–334]. Отже, будь-яка країна – член Ради Європи може обирати свою прийнятну саме для неї дефініцію. Зважаючи на те, що в політико-правовому просторі поліетнічних держав Європи постійно ведеться полеміка щодо діяльності національних меншин, реалізації їх прав, проблема термінологічних визначень надалі залишається актуальною.

Враховуючи те, що існує визначення поняття “національна меншина” в українському законодавстві є доволі спірним та потребує уточнення, було подано альтернативні тлумачення цього поняття в двох проектах оновленого Закону України “Про національні меншини в Україні”. Перший проект був розроблений Кабінетом Міністрів України у березні 1999 року, за ним до “національних меншин” потрібно зарахувати “громадян України, які не є етнічними українцями за національністю, проживають на її території, менші за чисельністю ніж українці, відрізняються від них мовою, культурою, звичаями та релігією, виявляють почуття національного самоусвідомлення та спільності між собою, виявляють бажання зберігати й розвивати етнокультурну самобутність” [6, с. 43]. Однак у цьому проекті не була врахована досить суттєва відмінність так званих історичних меншин, котрі є автохтонними на території України від меншин, які складаються з біженців та мігрантів. Власне це й спонукало народних депутатів – представників національних меншин І.Гайдоша (голова Демократичної партії угорців України) та О. Фельдмана (президент Асоціації національно-культурних об’єднань України) створити свій альтернативний проект Закону України “Про національні меншини в Україні” та подати його на розгляд до Верховної Ради. Такий проект був створений протягом 2002–2003 рр., де запропоноване поширеніше поняття “національна меншина”: “це групи громадян України, які не є українцями за національністю (походженням), історично проживають на території України, демонструють етнічні, культурні та/або мовні характеристики, усвідомлюють і виявляють бажання зберігати свою самобутність та чисельність яких складає менше половини населення України” [6, с. 56].

Висновки. Питання національних меншин завжди є актуальними і належать до таких соціальних питань, які потребують постійного дослідження. Аналізуючи проблему національних меншин, більшість етнополітологів ще не виробили єдиних підходів та оцінок щодо трактування поняття “національна меншина”. Термін “національна (етнічна) меншина” потребує уточнення та чіткого визначення на законодавчому рівні та має відповідати сучасним українським політичним реаліям. Підсумовуючи дослідження провідних етнополітиків можна визначити основні критерії, які характеризують належність індивідів до національної меншини:

- громадяни країни, котрі тривалий час проживають на її території;
- стійкі етнічні, культурні, мовні ознаки відмінні від більшості населення;
- консолідована чисельна меншість щодо загальної кількості населення;
- перебування у конкретній суверенній державі за наявності власної історичної батьківщини (частини етносів, ядро яких знаходиться за межами країни проживання);
- недомінуюче становище у суспільно-політичному житті країни;
- наявність власної функції у структурі поліетнічного суспільства.

Проаналізувавши різні підходи до визначення поняття “національна меншина”, на нашу думку, в Україні під цією категорією потрібно розуміти спільноту громадян України, історично осілих на території країни, чисельність яких становить менше половини населення України, які етнічно самоідентифікуються від більшості населення, відрізняються від більшості громадян своїм етнічним походженням, зберігають та розвивають свою самобутність, культуру, мову, релігію.

Отже, поняття “національна меншина” відтворює сутність різнохарактерних сегментів поліетнічного суспільства та поступається ширшому терміну “етнічна меншина”. “Національна меншина” виступає різновидом “етнічної меншини” та відрізняється від останньої своїми претензіями (прихованими чи явними) на особливий статус у системі адміністративно-державних стосунків щодо титульного етносу, що іноді пов’язане з вимогою автономії чи незалежності. Головною визначальною рисою сутності етнічної меншини є здатність до самовідтворення: збереження і розвитку етнокультурної ідентичності, що не передбачає територіальних чи політичних претензій до країни проживання. Вихідним моментом і найважливішою передумовою формування системи захисту прав меншин є заходи, “спрямовані на збереження і розвиток національної, етнічної, релігійної чи мовної, коротко кажучи, тієї чи іншої культурної ідентичності, а не заснування державного чи принаймні автономно-територіального утворення. Терміном “етнічна меншина” визначається статус груп населення в розшаруванні поліетнічного суспільства та їх місце в системі міжетнічної взаємодії у двох головних напрямках: меншина – домінуюча більшість, меншина – меншини”.

Загалом етнічну групу можна, на погляд автора, визначити, як певну спільність людей етнічно самоідентифікованих, споріднених етнічними характеристиками та генетичним міфом розвитку. Етнічна група охоплює як меншинні групи, так і домінуючу етнічну групу населення, котре чисельно й культурно домінує в державі, навіть якщо вона досягла статусу нація. Національні меншини – це ті етнічні групи, які формуються на основі етнічних ознак та певних політичних орієнтацій, домагаються свого захисту на підставі своєї чисельної меншості і культурної недомінантності.

Закон України “Про національні меншини», ухвалений Верховною Радою 25 червня 1992 року, надав категорії “національна меншина” відповідного правового наповнення, дав змогу розглядати весь комплекс соціальних, економічних, політичних та культурних проблем етнічних громад у правому світлі. Проте існуючий Закон “Про національні меншини” не уповні не відповідає сучасним потребам етнічних громад України. Нова редакція Закону про національні меншини узгоджена з представниками національних меншин і покликана забезпечити подальший розвиток національних меншин як невід’ємної та активної складової українського суспільства. Тільки такий демократичний, цивілізований підхід до проблем меншин може забезпечити мир і спокій нашої держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Геккманн Ф. *Народ, нація, етнічна група и етнічне меншинство: к некоторым основным категориям этничности // Зарубежный мир: социально-политические и экономические проблемы.* – К.: 1990. – Вып. 19.
2. *Договір про відносини добросусідства і співробітництва між Україною та Румунією // Голос України.* – 1992. – 24 вересня.
3. *Енциклопедія українознавства: У 5 т. / За ред. В. Кубійовича (1955–1984 рр.).* – Львів: Наукове товариство ім. Т. Шевченка, 1993. – Т. 3. – 1739 с.
4. *Європейська хартія регіональних мов і меншин. Міжнаціональні відносини і національні меншини України: стан, перспективи / Упор. Р.Ш. Чілачава, Т.І. Пилипенко.* – К.: Гол. ред. літ-ри мовами нац. меншин України, 2004. – 382 с.
5. *Євтух В. Етнополітика в Україні: правничий та культурологічний аспекти.* – К.: Фенікс, 1997. – 234 с.

6. Закон України “Про національні меншини в Україні” (проект) // Відділ у справах національностей та міграції., Інформаційний бюлетень. – Ужгород: Закарпатська ОДА, 2003. – № 3. – 67 с.
7. Закон України “Про національні меншини в Україні” // Голос України. – 1992. – 16 липня.
8. Закон України “Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин” // Моя Батьківщина. – 2003. – № 6.
9. Закон України “Про ратифікацію Рамкової конвенції ради Європи про захист національних меншин” // Голос України. – 1997. – 13 грудня (№ 238).
10. Мала енциклопедія етнодержавознавства / Під ред. Ю.І. Римаренка. – К.: Генеза, 1996. – 942 с.
11. Рамкова Конвенція про захист прав національних меншин 1994 Міжнародні відносини і національні меншини України: стан, перспективи / Упор. Р.Ш. Чілачава, Т.І. Пилипенко. – К.: Гол. ред. літ-ри мовами нац. меншин України – 2004. – 382 с.
12. Сміт Е. Національна ідентичність. – К.: Основи, 1994. – 106 с.
13. Товт М. Визначення поняття “корінний народ” і “національна меншина” у міжнародних документах // Кримські татари: “національна меншина” або “корінний народ”: Матеріали “круглого столу”. – К., 1999. – 43 с.
14. Шульга М.О. Міжнародний досвід захисту прав національних меншин // Права людини в Україні. – К., 1998. – Вип. 21.
15. Capotorti F. Study on the rights of persons belonging to ethnic, religious and linguistic minorities. – New York, 1979. – 452 p.

Максим Паламаренко

РЕСПУБЛІКАНСЬКА ТА ДЕМОКРАТИЧНА ПАРТІЇ У ПОЛІТИЧНІЙ СИСТЕМІ США: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

© Паламаренко М., 2006

Описано дослідження місця та ролі Республіканської та Демократичної партій США в сучасній політичній системі країни. Розглянуті основні чинники історичного, правового та соціального характеру, які призвели до змін в організаційній та функціональній структурі партій в наші дні. На основі аналізу робіт європейських та американських вчених зроблені висновки про майбутні тенденції та перспективи розвитку партій США.

The article is dedicated to research role and place of Democratic and Republican parties of USA in modern political system of that country. Main forces of historical, legal and social origin which caused modern changes in organizational and functional structure of the parties in our time are examined. Based on research works of European and American political scientists conclusions made about main trends and prospects of future US parties development.

Партії в США займають особливе місце серед інших політичних інститутів: порівняно з їхніми європейськими аналогами вони виконують низку особливих функцій, які забезпечують стабільність та наступність всередині країни. Згідно з класифікацією Дж. Сарторі американська партійна система належить до двопартійного типу [7]. Насправді, незважаючи на велику кількість партій, які представляють майже всі відтінки політичного спектра, лише Республіканська та Демократична партії мають представництво у владних органах національного рівня та переважну більшість у законодавчих та виконавчих органах на місцях. Дослідження їх ролі та місця в сучасній політичній системі, а також причини такого стану дасть змогу розкрити важливі закономірності та особливості перебігу політичного процесу в США.

Актуальність роботи визначається необхідністю у порівняльному дослідженні партійних систем різних країн, з метою визначення ефективності тих чи інших політичних інститутів країни та факторів, що впливають на їх формування. Республіканська та Демократична партії США вважаються найважливішими інститутами, що